

Inledning

Välkomna till ett nytt och innehållsrikt nummer av *Bebyggelsehistorisk tidskrift*! Det här är det första numret på länge, där artiklarna inte förenas av ett övergripande tema. Vår förhoppning är att just den innehållsmässiga bredden och variationen ska kännas intressant och uppmuntra till diskussion. Kanske rent av inspirera till författandet av en artikel i ämnet; *Bebyggelsehistorisk tidskrift* tar som bekant emot både vetenskapliga artiklar och texter som inte kommer att vetenskapligt granskas, till exempel presentationer av projekt eller debattartiklar. Artiklarna i föreliggande nummer spänner innehållsmässigt från Södermalmsupproret till restaureringstrender, från stad till land, från byggandet av idéer till byggandet av samhällsstrukturer. Våra författare inbjuder till en verkligt intressant läsning som vi presenterar med glädje!

Ingebjørg Hage, arkitekt och konstvetare vid universitetet i Tromsø, förklarar hälsoomsorgens förändring i Nordnorge genom att undersöka dess arkitektur och struktur. Det visar sig vara ett mycket givande angreppssätt som lyfter fram förändringar i synen både på sjukvård och på patienter, förutom att det fångar upp de mer övergripande politiska och ekonomiska förändringarna över perioden i fråga.

Historikern *Mats Berglund*, disputerad vid Stockholms universitet, tar oss tillbaka till 1700-talets Stockholm och till betydelsen av stadens struktur för det uppror som lamslog Södermalm under några dagar 1719, då en uppretad folkmassa gick i krig mot osedligheten. Inte minst var det just stadens topografi som födde upproret, menar Berglund. Området där barnfamiljer och arbetare bodde vägg i vägg med krogar och prostituerade och där stadens garde hade svårt att verka, födde upproret som vände sig just mot dessa, de olyckligaste skikten i samhället.

Robin Gullbrandsson, verksam som byggnadsantikvarie vid Jönköpings länsmuseum presenterar 1900-talets restaureringar av manbyggnaden vid Stola säteri i Västergötland. Byggnaden är en av de mer välbevarade herrgårdsmiljöerna från 1700-talet och studien av Stola är särskilt intressant eftersom herrgården är orörd av 1800-talets restaureringar. Insatserna för att hävda Stola som 1700-tals herrgård pågick under hela 1900-talet och speglar förändringarna i synen på restaure-ring.

Ett hopp genom tid och rum för oss till Göteborg under sena 1900-talet och in i vår tid. *Gabriella Olshammar*, bebyggelseantikvarie och byggnadshistoriker vid Göteborgs universitet fokuserar på stadsmiljön och diskuterar kommunens möjligheter och svårigheter att realisera en förtätning av bebyggelsen och samtidigt förstärka stadens mångfald. I artikeln kan vi följa återanvändningen av det gamla sockerbrukets byggnad i Klippanområdet i Göteborg.

Leif Runefelt, historiker vid Stockholms universitet, har studerat ortbeskrivningar och reselitteratur från främst 1800-talets svenska landsbygd, i syfte att finna gengrens ideologiska och retoriska funktioner. Runefelt visar hur det landskap som tecknas i ortbeskrivningarna är beskrivet av och för en högreståndsklass och inte utan politiska motiv. Beskrivningarna av landskapet blev en del i formerandet av lantadelns och godsägarnas individuella och kulturella identitet.

Här följer även en debattartikel, författad av *Håkan Tunon* och *Anna Westman*, båda vid Centrum för biologisk mångfald, Uppsala. Artikeln hänvisar till *Bebyggelsehistorisk tidskrift* nr 57 med tema Landskapet som resurs vilken fick författarna att undra vad som menas med landskapets resurser eller om inte dessa resurser skulle kunna presenteras tydligare. Kanske är vi kulturvetare inte alltid så framgångsrika med att förklara och försvara värdet av vårt arbete? Tunon och Westman, som länge arbetat med etnobiologiska frågor, har själva brottats med problematiken och betydelsen av att förklara värdet av att bevara traditionell kunskap och levnadsmönster.

Lena Palmqvist & Cristina Prytz